

Sprawa C-701/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

14 listopada 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunal Judiciaire de Paris (Francja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

4 lipca 2023 r.

Oskarżyciel:

Procureur de la République

Oskarżony podmiot:

Spółka SWIFTAIR

1. Przedmiot i okoliczności sprawy:

- 1 W dniu 24 lipca 2014 r. samolot McDonnell-Douglas 83, zarejestrowany w Hiszpanii pod kodem ECLTV należący do hiszpańskiego przewoźnika lotniczego Swiftair, wystartował z portu lotniczego w Wagadugu w Burkinie Faso w kierunku Algieru (lot numer AH 5017), z 6 członkami załogi i 110 pasażerami, w tym 54 obywatelami francuskimi, na pokładzie.
- 2 Około trzydzieści minut po starcie, gdy znajdował się nad Mali, samolot napotkał złe warunki pogodowe, skierował się na północ, aby ominąć cumulonimbussy, po czym rozbił się na pustyni w północnej części Mali, gdzie wieczorem w dniu 24 lipca 2014 r. odnaleziono wrak samolotu. Wszystkie osoby znajdujące się w statku powietrznym poniosły śmierć.
- 3 W tym samym dniu do dowództwa gendarmerie des transports aériens (żandarmerii transportu lotniczego, Francja) wpłynął wniosek Procureur de la République de Paris (prokuratora Republiki w Paryżu) o niezwłoczne wszczęcie śledztwa.

- 4 Równolegle hiszpański sąd śledczy wszczął śledztwo w oparciu o postanowienie Juzgado Central de Instrucción nº6 (krajowego sądu śledczego nr 6, Hiszpania) z dnia 24 lipca 2014 r., dotyczące przeprowadzenia „diligencias previas” (wstępnych czynności procesowych) zgodnie z art. 774 Real decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal (dekretu królewskiego zatwierdzającego kodeks postępowania karnego) z dnia 14 września 1882 r. (zwanego dalej „hiszpańskim kodeksem postępowania karnego”), w celu ustalenia charakteru i okoliczności przypuszczalnego przestępstwa. Hiszpański prokurator wskazał w zarządzeniu z dnia 25 lipca 2014 r., że „należy wstępnie zaakceptować jurysdykcję do czasu wyjaśnienia przyczyn katastrofy, zważywszy że mogło chodzić o czyny stanowiące przestępstwa związane z terroryzmem, objęte jurysdykcją Audiencia Nacional (sądu centralnego, Hiszpania)”.
- 5 W późniejszym postanowieniu z dnia 23 września 2014 r. Juzgado Central de Instrucción nº 6 (krajowy sąd śledczy nr 6) wskazał, że „ponieważ wykluczono popełnienie zamachu terrorystycznego, śledztwo ma na celu ustalenie, czy przyczyną zdarzenia mógł być brak doświadczenia lub lekkomyślność pilotów”.
- 6 Na wniosek z dnia 29 lipca 2014 r. także we Francji zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze przeciwko „X” o nieumyślne spowodowanie śmierci, którego przyczyną był brak umiejętności, lekkomyślność, niezachowanie czujności, niedbalstwo lub uchybienie nałożonemu ustawą lub aktem wykonawczym obowiązkowi zachowania ostrożności lub obowiązkowi w zakresie bezpieczeństwa.
- 7 Sądy śledcze francuski i hiszpański współpracowały ze sobą poprzez wnioski o pomoc prawną, wnioski o wzajemną pomoc międzynarodową w postępowaniu karnym, przesłuchania biegłych i wymianę pism procesowych. Ze spisu czynności procesowych w postępowaniu hiszpańskim sporządzonego przez francuskich śledczych wynika, że szereg dokumentów w tym postępowaniu był wynikiem licznych, szczegółowych wniosków o przekazanie dokumentów, składanych przez francuskie sądy w drodze międzynarodowej pomocy prawnej.
- 8 W spisie tym wymienione jest zawarte w tomie 1 postępowania hiszpańskiego pismo, w którym adwokat F.J.S.M. poinformował sąd centralny, że jest pełnomocnikiem przewoźnika lotniczego Swiftair w postępowaniu.
- 9 W dniu 18 lipca 2016 r. Juzgado Central de Instrucción nº 6 (krajowy sąd śledczy nr 6), zgodnie z wnioskami prokuratury, wydał postanowienie o tymczasowym umorzeniu i zamknął postępowanie. W postanowieniu wskazano: „Możliwość popełnienia aktu terrorystycznego została w odpowiednim czasie wykluczona. Śledztwo [...] kontynuowano w celu ustalenia, czy przyczyną zdarzenia mogła być lekkomyślność lub niekompetencja hiszpańskich pilotów C.M.A. i G.C.I. W wydanych w tym celu szeregu opinii biegłych stwierdzono, że: biorąc pod uwagę przeanalizowaną dokumentację, aspekt związany z czynnikiem ludzkim i profesjonalizmem załogi, a także stan statku powietrznego ECLTV, nie znaleźliśmy żadnego dowodu na to, że doszło do nieprawidłowości po stronie

przewoźnika lotniczego Swiftair, które to nieprawidłowości mogłyby mieć związek z wypadkiem lotniczym lotu AH5017 w dniu 24 lipca w Mali. Biegli stwierdzili natomiast, że [...] symulator lotów używany przez przewoźnika lotniczego Swiftair jest zdalny do prowadzenia na nim szkoleń wymaganych przez organ, na poszczególnych etapach szkolenia i kontroli. Symulator ten nadaje się bowiem w pełni do szkolenia i treningu pilotów statku powietrznego MD-83, a ponadto dysponuje oprzyrządowaniem cyfrowym będącym odpowiednikiem oprzyrządowania samolotu, który uległ wypadkowi. Nie wykryto zatem żadnego naruszenia obiektywnego obowiązku dotyczącego zachowania czujności lub staranności ciężącego na pilotach statków powietrznych”.

- 10 To orzeczenie o tymczasowym umorzeniu i zamknięciu postępowania zostało wydane w Hiszpanii po złożeniu w hiszpańskim postępowaniu sądowym opinii biegłych urzędników EASA (Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego – European Union Aviation Safety Agency), którzy zauważyli nieprawidłowości w sposobie dokumentowania okresowych szkoleń pilotów realizowanych w tym samym czasie, co kontrole (nie mogąc jednakże uznać, że miały one związek z wypadkiem), oraz stwierdzili, iż nie występują żadne nieprawidłowości, jeśli chodzi o kontrolę umiejętności pilotów.
- 11 Orzeczenie to zostało wydane również po złożeniu raportu z międzynarodowego badania zdarzenia lotniczego przeprowadzonego na podstawie postanowień załącznika 13 do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, pod kierownictwem ministerstwa transportu Mali, państwa, w którym miał miejsce wypadek. We wnioskach tego raportu komisja śledcza sformułowała zalecenia dotyczące: sporządzenia przez konstruktora studium wykonalności stałego systemu odladzania; uzupełnienia procedur FCOM (Flight Crew Operating Manual) o warunki dotyczące wykrywania kryształów lodu; włączenie specyfiki zjawiska przeciągnięcia w trakcie lotu do dokumentacji i szkoleń; zmiany procedury weryfikacji CVR (Cockpit Voice Recorders) do czasu zaprzestania używania taśm magnetycznych, przewidzianego w załączniku 6 do ICAO (Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego); poprawy koordynacji między organami Nigru, Burkiny Faso i Mali w zakresie centrów kontroli lotów. Żadne z zaleceń nie odnosiło się do przewoźnika lotniczego Swiftair.
- 12 We Francji aspekt techniczny postępowania przygotowawczego powierzono powołanemu w dniu 2 września 2014 r. zespołowi złożonemu z trzech biegłych. Raport końcowy został przedstawiony w dniu 23 grudnia 2016 r. Zespół biegłych stwierdził, że do wypadku przyczyniły się następujące czynniki:
 - sezonowy charakter pracy pilotów, skoncentrowanej na kilku miesiącach, z długimi okresami przerw, co przyczyniło się do obniżenia poziomu sprawności pilotów w nietypowych sytuacjach;
 - niedostateczna liczba i niekompletna treść szkoleń naziemnych i na symulatorze lotów, co przyczyniło się do braku postrzegania zewnętrznych warunków lotu;

- niezastosowanie środków chroniących przed oblodzeniem silników; niewykrycie pogorszenia się parametrów silników; niewykrycie znacznego zmniejszenia prędkości i będących jej skutkiem wskaźników dotyczących kąta natarcia; braku odpowiedniej reakcji na wystąpienie przeciągnięcia; pogorszenie się zdolności do radzenia sobie ze zwiększonym obciążeniem pracą;
 - zmiana trasy, obecność frontu międzywrotnikowego i trudności z komunikacją radiową, które przyczyniły się do zwiększenia obciążenia pracą i zmniejszenia dyspozycyjności załogi;
 - obecność w składzie tej samej załogi dwóch pilotów zatrudnianych sezonowo, po prawie ośmiomiesięcznej przerwie w lotach.
- 13 W dniu 29 czerwca 2017 r. francuski sąd śledczy przedstawił spółce Swiftair SA, osobie prawnej reprezentowanej przez jej wiceprezesa, S.L.F., zarzuty nieumyślnego spowodowania śmierci, w związku z tym, że „przez brak umiejętności, lekkomyślność, niezachowanie czujności, niedbalstwo lub uchybienie nałożonemu ustawą lub aktem wykonawczym obowiązkowi zachowania ostrożności lub obowiązkowi w zakresie bezpieczeństwa, a konkretnie przez niezapewnienie załodze lotu AH5017 wystarczającego szkolenia, co przyczyniło się do niedostrzeżenia przez nią zewnętrznych warunków lotu, do [nie]postrzegania przez nią pogorszenia się parametrów silników, do niezastosowania przez nią środków ochrony statku powietrznego oraz do braku odpowiedniej reakcji na pojawienie się przeciągnięcia, nieumyślnie przyczyniła się do śmierci wszystkich osób na pokładzie, wśród których znajdowali się obywatele francuscy, które to czyny są określone w art. 221–6, 221–7, 221–8, 221–10 Code pénal (kodeksu karnego) i zagrożone karami przewidzianymi w tych przepisach”.
- 14 Spółka Swiftair zakwestionowała postawienie jej zarzutów powołując się na dotyczące tych okoliczności orzeczenie o umorzeniu postępowania wydane przez hiszpański organ sądowy. Jej zdaniem chodzi o prawomocne orzeczenie, które jest wiążące we Francji, zgodnie z zasadą ne bis in idem zapisaną w art. 54 konwencji wykonawczej do układu z Schengen (zwanej dalej „KWUS”).
- 15 Sąd śledczy oddalił podniesiony przez spółkę Swiftair zarzut wygaśnięcia prawa oskarżyciela publicznego do oskarżenia, wskazując:
- „»Zasada ne bis in idem, o której mowa w art. 54 KWUS, nie stosuje się do orzeczenia, którym organ umawiającego się państwa, po zbadaniu wniesionej do niego sprawy co do istoty, umorzył wszczęte postępowanie karne przed przedstawieniem zarzutów osobie podejrzewanej o popełnienie przestępstwa, jeżeli takie orzeczenie o umorzeniu nie powoduje definitywnie wygaśnięcia prawa oskarżyciela publicznego do oskarżenia, a zatem nie stanowi w tym państwie przeszkody dla nowego postępowania karnego o te same czyny« (wyroki: z dnia

29 czerwca 2016 r., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483; z dnia 22 grudnia 2008 r., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, pkt 45)”.
„Zgodnie z art. 637 i 641 hiszpańskiego kodeksu postępowania karnego zamknięcie lub umorzenie postępowania karnego przed etapem wyrokowania może przybrać dwie formy: tak zwane »zwyczajne« umorzenie, w przypadku gdy brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu będącego podstawą prowadzenia postępowania, gdy czyn nie stanowi występku lub zbrodni albo gdy postępowanie wykazało, że osoba, której postawiono zarzuty, nie ponosi odpowiedzialności karnej jako sprawca, pomocnik lub paser, albo tak zwane umorzenie »swobodne« lub »tymczasowe«, w przypadku gdy popełnienie przestępstwa uzasadniającego prowadzenie postępowania nie zostało należycie udowodnione lub gdy z postępowania przygotowawczego wynika, że przestępstwo istotnie zostało popełnione, lecz nie ma dostatecznych podstaw, aby stawiać konkretnej osobie lub osobom zarzuty sprawstwa, pomocnictwa lub paserstwa. Ten rodzaj tymczasowego zamknięcia sprawy, niemający odpowiednika w prawie francuskim, nie stoi na przeszkodzie podjęciu postępowania, gdy pojawią się nowe, uzasadniające to elementy weryfikacji, przy czym nie jest konieczne wnoszenie nowej skargi lub uzupełniającego wniosku.

W hiszpańskim orzecznictwie wyjaśniono, że powaga rzeczy osądzonej przysługuje wyłącznie postanowieniom o »zwyczajnym« zamknięciu lub umorzeniu postępowania, ponieważ kładą one ostatecznie kres postępowaniu karnemu. W myśl orzecznictwa izby karnej Tribunal Supremo (sądu najwyższego, Hiszpania) wyłącznie »zwyczajne« postanowienie o umorzeniu postępowania ma taką samą powagę rzeczy osądzonej jak prawomocne orzeczenie. W konsekwencji wszczęcie kolejnego postępowania karnego przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, którego dotyczyło zwyczajne umorzenie, stanowiłoby naruszenie zasady ne bis in idem. Natomiast tymczasowe postanowienia o zamknięciu lub umorzeniu postępowania wydane w sytuacji, gdy popełnienie przestępstwa nie zostało należycie udowodnione lub gdy nie ma dostatecznych podstaw, aby stawiać zarzut określonej osobie, nie mają powagi rzeczy osądzonej. Tego rodzaju zamknięcie postępowania jest „tymczasowe”, a zatem nie stoi na przeszkodzie podjęciu postępowania, gdy pojawią się nowe, uzasadniające to elementy weryfikacji.

W niniejszej sprawie orzeczenie o umorzeniu postępowania wydane w dniu 18 lipca 2016 r. przez Juzgado Central de Instrucción n° 6 (krajowy sąd śledczy nr 6) jest orzeczeniem typu »sobreseimiento provisional« (umorzenie tymczasowe), a zatem nie przysługuje mu powaga rzeczy osądzonej. Podnoszony przez spółkę Swiftair argument, że chodzi o prawomocne orzeczenie, które jest wiążące we Francji w myśl zasady »ne bis in idem«, można zatem jedynie oddalić”.

- 16 Postanowieniem z dnia 18 maja 2021 r. sprawa przeciwko postawionej w stan oskarżenia spółce Swiftair SA została przekazana do tribunal judiciaire de Paris (sądu powszechnego w Paryżu).

2. Ramy prawne:

A. *Prawo Unii*

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

- 17 Artykuł 50, zatytułowany „Zakaz ponownego sądzenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary”, stanowi:

„Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem na terytorium Unii”.

*Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 roku między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisana w Schengen w dniu 19 czerwca 1990 r.**

- 18 Artykuł 54 zawarty w rozdziale zatytułowanym „Stosowanie zasady ne bis in idem” stanowi:

„Osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku na obszarze jednej umawiającej się Strony, nie może być ścigana na obszarze innej umawiającej się Strony za ten sam czyn, pod warunkiem że została nałożona i wykonana kara lub jest ona w trakcie wykonywania, lub nie może być już wykonana na mocy przepisów prawnych skazującej umawiającej się Strony”.

B. *Prawo krajowe*

Prawo francuskie

Code de procédure pénale (kodeks postępowania karnego)

- 19 Artykuł 695-9-54 stanowi:

„Do celów stosowania decyzji ramowej Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygnięcia takich konfliktów, w sytuacji gdy w kilku państwach członkowskich toczą się wobec tej samej osoby równoległe postępowania karne w sprawie tych samych czynów, czego skutkiem może być prawomocne zakończenie tych postępowań, właściwe organy tych

* Rozszerzona na Hiszpanię w następstwie Umowy w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii do Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen (...), podpisanej w Bonn w dniu 25 czerwca 1991 r. (Dz.U. 2000, L 239, s. 69).

państw przekazują sobie informacje dotyczące postępowań karnych i wspólnie analizują, w jaki sposób mogą ograniczyć negatywne skutki współlistnienia takich równoległych postępowań”.

Prawo hiszpańskie

Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal z dnia 14 września 1882 r. (dekret królewski zatwierdzający kodeks postępowania karnego) (hiszpański kodeks postępowania karnego)

20 Artykuł 637 stanowi:

„zwyczajne umorzenie postępowania:

1°) w przypadku, gdy brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu będącego podstawą prowadzenia postępowania karnego;

2°) w przypadku, gdy czyn nie stanowi występku lub zbrodni;

3°) w przypadku, gdy postępowanie wykazało, że osoba, której postawiono zarzuty, nie ponosi odpowiedzialności karnej jako sprawca, pomocnik lub paser”.

21 Artykuł 641 stanowi:

„tymczasowe umorzenie postępowania:

1°) w przypadku, gdy popełnienie przestępstwa uzasadniającego prowadzenie postępowania karnego nie zostało należycie udowodnione;

2°) w przypadku, gdy z postępowania przygotowawczego wynika, że przestępstwo istotnie zostało popełnione, lecz nie ma dostatecznych podstaw, aby stawiać konkretnej osobie lub osobom zarzuty sprawstwa, pomocnictwa lub paserstwa”.

Código penal (hiszpański kodeks karny).

22 Artykuł 31a stanowi:

„1. W przypadkach określonych w niniejszym kodeksie osoby prawne ponoszą odpowiedzialność karną za przestępstwa popełnione przez ich przedstawicieli ustawowych i zarządców faktycznych lub prawnych, w imieniu tych osób prawnych lub na ich rachunek oraz w celu osiągnięcia przez nie korzyści.

W tych samych przypadkach osoby prawne ponoszą odpowiedzialność karną za przestępstwa popełnione w ramach wykonywania działalności tych osób prawnych oraz na ich rachunek i w celu osiągnięcia przez nie korzyści, przez każdego, kto podlegając kierownictwu osób fizycznych wymienionych

w poprzedzającym akapicie, mógł popełnić te czyny z powodu braku kontroli nad nim wymaganej w konkretnych okolicznościach sprawy.

2. Odpowiedzialność karna osób prawnych powstaje w chwili stwierdzenia popełnienia przestępstwa przez osobę wykonującą mandat lub pełniącą funkcje wskazane w poprzedzającym ustępie, nawet jeżeli nie została zindywidualizowana konkretna osoba fizyczna ponosząca odpowiedzialność lub jeżeli nie jest możliwe wszczęcie przeciwko niej postępowania. W przypadku gdy za te same czyny kara grzywny jest nałożona zarówno na osobę prawną, jak i na osobę fizyczną, sąd lub trybunał dostosowują każdą z kwot, tak aby ich suma nie była nieproporcjonalna do wagi tych czynów”.

3. Stanowiska stron:

Oskarżona (spółka Swiftair)

- 23 Spółka Swiftair podnosi przede wszystkim, że należy uznać, iż hiszpańskie śledztwo, w którym zgromadzono 11 tomów akt i które było prowadzone przez wyróżniającego się wysokim autorytetem hiszpańskiego sędziego, było szczegółowym śledztwem, w wyniku którego sąd mógł stwierdzić, na podstawie rzetelnych badań dotyczących między innymi ewentualnych nieprawidłowości w szkoleniu pilotów popełnionych przez spółkę Swiftair, że należy umorzyć postępowanie karne. Twierdzi ona, że to postanowienie o umorzeniu postępowania, mimo iż zakwalifikowane jako tymczasowe, powinno być zostać zakwalifikowane jako zwyczajne z uwagi na brak znamion przestępstwa, oraz że w każdym razie to tymczasowe postanowienie podlegało zaskarżeniu, lecz nie zostało zaskarżone, i nie pozwala ono na podjęcie postępowania, gdy brak jest nowych dowodów; należy zatem zakwalifikować je jako orzeczenie prawomocne w rozumieniu art. 54 KWUS i orzecznictwa Trybunału, co sprawia, że spółka Swiftair, jako jedyny oprócz pilotów podmiot wskazany z nazwy w postanowieniu o umorzeniu postępowania, może powoływać się na jego skutek *ne bis in idem*.
- 24 Spółka Swiftair dodaje, że w przypadku ujawnienia się nowych okoliczności, jest oczywiste, iż francuskie sądy nie mają jurysdykcji do prowadzenia sprawy, ponieważ zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości (wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., M, C-398/12, EU:C:2014:1057, pkt 41), podjąć śledztwo może wyłącznie hiszpański sąd śledczy.
- 25 Spółka Swiftair stwierdza ponadto, że w chwili obecnej w Hiszpanii doszło do przedawnienia oraz że podjęcie śledztwa nie jest już możliwe nawet w przypadku ujawnienia się nowych dowodów. Z powodu przedawnienia postanowienie o umorzeniu postępowania uzyskało zatem materialnoprawną powagę rzeczy osądzonej, przez co zdaniem tej spółki korzysta z „podwójnej” prawomocności.
- 26 Wreszcie spółka Swiftair podnosi, że chociaż odpowiedzialność osób prawnych była wprawdzie w tym czasie w Hiszpanii obwarowana ograniczeniami, istniała

jednakże możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności osób fizycznych reprezentujących osobę prawną oraz że to właśnie w tym celu hiszpański sąd śledczy podkreślił w postanowieniu o umorzeniu postępowania, iż nie można było stwierdzić jakiegokolwiek nieprawidłowości po stronie Swiftair.

Prokurator

- 27 Prokurator twierdzi, że poszczególne opinie prawne wydane w toku śledztwa przez francuskich sędziów łącznikowych w Hiszpanii lub przez przedstawicieli nauki wysłuchanych w charakterze świadków w przedmiocie zagadnienia *ne bis in idem*, nie mogą być uznane za wystarczające dla udzielenia sądowi wyjaśnień, ponieważ wyłącznie Trybunał Sprawiedliwości jest upoważniony do dokonania wykładni znaczenia art. 54 KWUS w odniesieniu do dwóch zagadnień prawnych powstałych na gruncie tej sprawy: zakresu hiszpańskiego orzeczenia o tymczasowym umorzeniu oraz kwestii tożsamości podmiotowej między osobą fizyczną a osobą prawną.

Oskarżyciele posiłkowi

- 28 Oskarżyciele posiłkowi twierdzą, że odpowiednikiem hiszpańskiego postanowienia o tymczasowym umorzeniu postępowania, w porządkach prawnych, w których nie istnieją sądy śledcze, jest orzeczenie prokuratora o zamknięciu sprawy i pozostawieniu jej bez rozpoznania, oraz że z utrwalonego orzecznictwa francuskiego Cour de cassation (sądu kasacyjnego) oraz Trybunału Sprawiedliwości wynika, iż takie orzeczenie nie posiada waloru orzeczenia prawomocnego. Oskarżyciele posiłkowi podkreślają, że także orzecznictwo sądów hiszpańskich jest zupełnie jasne, jeśli chodzi o brak powagi rzeczy osądzonej tych orzeczeń o tymczasowym umorzeniu postępowania, w odróżnieniu od orzeczeń o zwyczajnym umorzeniu.
- 29 Oskarżyciele posiłkowi wskazują również, że hiszpański sąd śledczy nie przeprowadził rzetelnego i szczegółowego postępowania przygotowawczego oraz że wszystkie przesłuchania kierownictwa przewoźnika lotniczego Swiftair zostały przeprowadzone w ramach francuskiego śledztwa w celu umożliwienia biegłym dokonania analizy dołożenia przez przewoźnika należytej staranności.
- 30 Podkreślają oni wreszcie, że w każdym razie, aby orzeczenie, w kontekście innej sprawy, miało powagę rzeczy osądzonej, konieczna jest tożsamość stron, podstawy prawnej i przedmiotu: w niniejszym przypadku oskarżyciele posiłkowi twierdzą, po pierwsze, że nie zachodzi tożsamość stron, ponieważ w Hiszpanii nie toczyło się postępowanie karne przeciwko przewoźnikowi lotniczemu Swiftair, oraz że osoby prawne nie ponoszą w Hiszpanii odpowiedzialności karnej za wypadki lotnicze, a po drugie, że nie zachodzi tożsamość kwalifikacji prawnej, ponieważ francuskie śledztwo dotyczyło przestępstwa nieumyślnego spowodowania śmierci, natomiast śledztwo w Hiszpanii zostało wszczęte w związku z podejrzeniem zamachu terrorystycznego, a następnie skupiało się na analizie naruszenia przez pilotów ustawy o żegludze powietrznej.

W konsekwencji, skoro przeciwko spółce Swiftair nie toczyło się jakiegokolwiek postępowanie karne w Hiszpanii, gdyż prowadzenie takiego postępowania przeciwko niej nie było w tym państwie dopuszczalne, spółka ta nie może powoływać się na zasadę ne bis in idem.

4. Ocena sądu:

Analiza mających zastosowanie aktów prawnych

- 31 Na wstępie sąd nakreśla ramy prawne w dziedzinie prawa Unii, prawa francuskiego i prawa hiszpańskiego.
- 32 W dziedzinie prawa Unii sąd skupia swoją analizę zasady ne bis in idem na art. 54 KWUS. Odnosząc się w pierwszej kolejności do pojęcia „bis” wylicza on wyroki, w których Trybunał badał w szczególności prawomocny charakter orzeczenia w rozumieniu art. 54 KWUS (wyroki: z dnia 11 lutego 2003 r., Gözütok i Brügge, C-187/01 i C-385/01, EU:C:2003:87; z dnia 10 marca 2005 r., Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156; z dnia 22 grudnia 2008 r., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768; z dnia 5 czerwca 2014 r., M, C-398/12, EU:C:2014:1057; z dnia 29 czerwca 2016 r., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483). Sąd w następujący sposób podsumowuje wnioski wypływające z tych wyroków: orzeczenie prawomocne nie musi być zawsze orzeczeniem wydanym przez sąd orzekający w danej sprawie karnej; niemniej powinno ono powodować wygaśnięcie prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania w umawiającym się państwie; powinno ono również bezwzględnie zostać wydane po przeprowadzeniu śledztwa co do istoty sprawy; wznowienie postępowania karnego przeciwko tej samej osobie, o ten sam czyn, jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku ujawnienia się nowych dowodów.
- 33 Przystępując następnie do analizy pojęcia „idem”, sąd przytacza wyroki: z dnia 9 marca 2006 r., Van Esbroeck, C-436/04, EU:C:2006:165; z dnia 28 września 2006 r., Gasparini i in., C-467/04, EU:C:2006:610, dodając, że ten ostatni wyrok nie rozstrzyga jednoznacznie kwestii ustalenia, czy umorzenie postępowania przeciwko osobom fizycznym w jednym państwie będącym stroną konwencji, może wywierać skutek ne bis in idem w odniesieniu do osób prawnych, którym zarzuca się te same czyny w innym państwie będącym stroną konwencji.
- 34 Co się tyczy prawa francuskiego, sąd wspomina na marginesie o art. 695–9-54 Code de procédure pénale (kodeksu postępowania karnego), który to przepis odwołuje się do decyzji ramowej Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r., przewidującej w szczególności wnioskowanie do Eurojustu w przypadku braku porozumienia odnośnie do zbiegu jurysdykcji, jednakże ogranicza się do stwierdzenia, że korespondencja prowadzona między hiszpańskimi i francuskimi organami sądowymi w toku śledztwa, owocna jeśli chodzi o badanie sprawy, nie umożliwiła wcześniejszego uregulowania kwestii ewentualnej sprzeczności orzeczeń, jakie miałyby zapaść po przeprowadzeniu równoległe prowadzonych śledztw.

- 35 Co się tyczy prawa hiszpańskiego, sąd zwięźle przedstawia powołane wyżej zasady dotyczące orzeczeń o umorzeniu postępowania zapisane w art. 637 i 641 hiszpańskiego kodeksu postępowania karnego oraz zasady dotyczące odpowiedzialności osób prawnych.

Zasady dotyczące orzeczeń o umorzeniu postępowania

- 36 W odróżnieniu od prawa francuskiego, hiszpańskie przepisy nie regulują przesłanek podjęcia postępowania zamkniętego postanowieniem o tymczasowym umorzeniu. Przesłanki takiego podjęcia postępowania zostały zatem określone w orzecznictwie sądów hiszpańskich, które ustanowiło jako zasadę wymóg ujawnienia się nowych dowodów [orzeczenie Tribunal Supremo (sądu najwyższego) z dnia 30 czerwca 1997 r., następnie potwierdzone], która to zasada nie pozwala na podjęcie postępowania karnego w oparciu o te same dowody i nadaje postanowieniu o tymczasowym umorzeniu pewną wagę, w szczególności jeśli chodzi o „złożenie do akt sprawy wystarczających dowodów w celu kontynuowania postępowania”.
- 37 Sąd odsyłający podsumowuje orzecznictwo przytaczane przez oskarżoną i oskarżycieli posiłkowych, dochodząc do wniosku, że orzeczenia przytaczane przez każdą ze stron nie są niespójne i świadczą o tym: że hiszpańskie sądy określiły szczegółowe kryteria podjęcia postępowania po wydaniu postanowienia o tymczasowym umorzeniu, ustanawiając wymóg ujawnienia się nowych dowodów; że skoro możliwe jest kontynuowanie postępowania po wydaniu postanowienia o jego tymczasowym umorzeniu, postanowienie to nie jest pokrewne prawomocnemu orzeczeniu, któremu przysługuje w pełnym zakresie powaga rzeczy osądzonej; że biorąc pod uwagę wątpliwą praktykę hiszpańskich sędziów polegającą na wydawaniu, dla ułatwienia, tymczasowych postanowień o umorzeniu postępowania, sądy badają indywidualnie dla każdego przypadku treść akt, aby ocenić, jakie skutki powinno mieć wydane postanowienie o umorzeniu postępowania.

Zasady odpowiedzialności osób prawnych

- 38 Odpowiedzialność osób prawnych została wprowadzona w Hiszpanii przez Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal (ustawę organiczną 1/2015 z dnia 30 marca 2015 r. zmieniającą ustawę organiczną 10/1995 z dnia 23 listopada 1995 r. kodeks karny).
- 39 W dacie wypadku odpowiedzialność ta była uregulowana w art. 31a Código penal (hiszpańskiego kodeksu karnego) (przepis przytoczony w pkt 22 niniejszego streszczenia), który to przepis stanowił między innymi: „1. W przypadkach określonych w niniejszym kodeksie osoby prawne ponoszą odpowiedzialność karną ...”.

- 40 Z tego aktu prawnego wynika, że w Hiszpanii osoby prawne ponoszą odpowiedzialność za wyszczególnione w wyczerpujący sposób przestępstwa, wśród których nie ma art. 65 Ley 209/1964, de 24 de diciembre, Penal y Procesal de la Navegación Aérea (ustawy 209/1964 z dnia 24 grudnia 1964 r. zawierającej przepisy karne i procesowe w dziedzinie żeglugi powietrznej), dotyczącego przestępstwa popełnionego przez lekkomyślność lub rażącą niekompetencję w zakresie żeglugi powietrznej, ani art. 142 Código penal (hiszpańskiego kodeksu karnego) dotyczącego przestępstwa spowodowania śmierci przez lekkomyślność.
- 41 Sąd analizuje następnie zarzut wygaśnięcia prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania wywiedziony z art. 54 KWUS, w związku z postanowieniem o tymczasowym umorzeniu postępowania wydanym w dniu 18 lipca 2016 r. przez Juzgado Central de Instrucción n° 6 (krajowy sąd śledczy nr 6).
- 42 Uważa on, że w tym celu konieczne jest zbadanie:
- 1) czy hiszpańskie orzeczenie posiada walor „prawomocnego wyroku” w rozumieniu prawa Unii Europejskiej;
 - 2) czy można uznać, że wydanie hiszpańskiego orzeczenia oznacza, iż wobec spółki Swiftair został wydany „prawomocny wyrok”, co wymaga zdefiniowania zakresu zawartego w art. 54 KWUS zwrotu „osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku”, mogąca powoływać się na zasadę ne bis in idem, w przypadku śledztwa, które zostało zamknięte na etapie badania sprawy, i w którym przesłuchane osoby miały wyłącznie status świadków;
 - 3) czy spółka Swiftair może powoływać się na skutki orzeczenia wydanego w systemie prawnym, w którym odpowiedzialność za czyny objęte śledztwem mogły ponosić wyłącznie reprezentujące tę spółkę osoby fizyczne, co wymaga ustalenia, czy w wyniku rozszerzającej wykładni pojęcia „osoby”, z zasady ne bis in idem wyrażonej w art. 54 KWUS powinna korzystać automatycznie i w drodze utożsamienia – w przypadku, gdy postępowanie karne dotyczy lub może dotyczyć wyłącznie osób fizycznych – osoba prawna, której przedstawicielami ustawowymi są te osoby fizyczne.

Zastosowanie w niniejszej sprawie

- 1) *Czy wydano „prawomocny wyrok”?*
- 43 Dyskusje prowadzone podczas rozprawy w dniu 8 czerwca 2023 r. dotyczyły przede wszystkim zakresu hiszpańskiego orzeczenia o tymczasowym umorzeniu postępowania, przy czym jedna ze stron twierdziła, że ponieważ orzeczenie to nie ma w Hiszpanii powagi rzeczy osądzonej, postanowienia o tymczasowym umorzeniu nie można uznać za orzeczenie prawomocne, a druga z nich podkreślała, że orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości dotyczące pojęcia prawomocnego orzeczenia wymaga jedynie, aby dane orzeczenie skutkowało wygaśnięciem prawa oskarżyciela publicznego do oskarżenia, z zastrzeżeniem

ujawnienia się ewentualnych nowych dowodów lub skorzystania z nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

- 44 Charakterystyczne dla prawa hiszpańskiego jest rozróżnienie postanowień o umorzeniu postępowania, które sąd śledczy może wydawać zamykając prowadzone przez siebie postępowanie przygotowawcze, na postanowienia, które pozostawiają możliwość podjęcia postępowania w przypadku ujawnienia się nowych dowodów (tymczasowe postanowienia o umorzeniu) oraz postanowienia, które ostatecznie kończą śledztwo i mają powagę rzeczy osądzonej, gdyż nie zostało popełnione przestępstwo, nie ma sprawcy lub sprawca nie ponosi odpowiedzialności (zwyczajne postanowienia o umorzeniu). Oba te rodzaje postanowień są orzeczeniami sądowymi podlegającymi zaskarżeniu, a ich skutki różnią się istotnie, jeśli chodzi o prawa podejrzanego lub osoby aresztowanej (takie jak prawo do sądowej ochrony honoru i dobrego imienia związane z orzeczeniem uniewinniającym, prawo do odszkodowania za wykonanie tymczasowego aresztowania w toku postępowania przygotowawczego lub pewne środki zaskarżenia).
- 45 Aby korygować przypadki ewentualnych nadużyć ze strony sędziów śledczych, polegających na przesadnie częstym wydawaniu, dla ułatwienia, orzeczeń o tymczasowym umorzeniu, hiszpańskie sądy mogą, w konkretnych przypadkach, uznawać, że postanowienia o tymczasowym umorzeniu mają takie same skutki jak zwyczajne postanowienia o umorzeniu, w sytuacjach gdy mogą ustalić, że rozpatrywany przez sąd śledczy przypadek uzasadniałby wydanie zwyczajnego postanowienia o umorzeniu postępowania.
- 46 Niemniej hiszpańskie orzecznictwo jest jasne: postanowieniom o tymczasowym umorzeniu nie przysługuje materialna powaga rzeczy osądzonej. Przysługuje ona wyłącznie zwyczajnym postanowieniom o umorzeniu. W orzeczeniu z dnia 14 stycznia 2019 r. (ATC 3/2019) Tribunal Constitucional (trybunał konstytucyjny, Hiszpania) dąży jednakże do zniuansowania tego rozróżnienia i aby określić skutki postanowienia o umorzeniu zaleca ocenę in concreto postępowania, w którym zostało ono wydane. Trybunał ten orzekł: „ewentualny skutek orzeczenia o umorzeniu postępowania, jakim jest materialna powaga rzeczy osądzonej, nie zależy od tego, czy zamknięcie postępowania określone zostało jako ostateczne lub tymczasowe – a w konsekwencji od bezwzględnej niemożliwości podjęcia postępowania – lecz od konkretnych okoliczności sprawy oraz od tego, czy 1) orzeczenie to zostało wydane po przeprowadzeniu postępowania karnego, w którym danemu podmiotowi przedstawiono zarzut, oraz tego jaka jest powaga tej okoliczności; 2) organ odpowiadający za prowadzenie postępowania karnego podjął wszystkie niezbędne i racjonalne środki dochodzenia w celu ustalenia przestępczego charakteru czynów oraz konkretnego udziału zainteresowanego w ich popełnieniu, oraz 3) w następstwie prawomocnego charakteru tego orzeczenia o zamknięciu postępowania, ponowne jego otwarcie jest uzależnione od uznania, że ujawniły się nowe istotne dowody dotyczące przestępczego charakteru czynów lub udziału zainteresowanego w ich popełnieniu”.

- 47 Artykuł 54 KWUS jest oparty na pojęciu prawomocnego orzeczenia i zdaje się pośrednio odnosić do pojęcia powagi rzeczy osądzonej przysługującej takiemu orzeczeniu, które to pojęcie jest korelatem zasady *ne bis in idem*, ponieważ orzeczenie karne mające powagę rzeczy osądzonej stoi na przeszkodzie wszczynaniu kolejnego postępowania przeciwko temu samemu oskarżonemu o te same czyny.
- 48 Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości pozwala jednak uznać, że postanowienie o umorzeniu, które w wyniku przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego skutkuje wygaśnięciem prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania, lecz pozwala na wznowienie tego postępowania w przypadku późniejszego ujawnienia się nowych dowodów, jest równoznaczne z prawomocnym orzeczeniem w rozumieniu art. 54 KWUS. Reprezentujące ten nurt orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości nie zawierają odniesień do pojęcia powagi rzeczy osądzonej.
- 49 Równolegle Trybunał Sprawiedliwości potwierdza, że walor orzeczenia należy oceniać na podstawie prawa wewnętrznego umawiającego się państwa. Właśnie w oparciu o to zastrzeżenie francuski sąd śledczy uznał w postanowieniu odsyłającym, że skoro hiszpańskie sądy odmawiają postanowieniu o tymczasowym umorzeniu postępowania powagi rzeczy osądzonej, postanowienie takie nie może mieć waloru orzeczenia prawomocnego i nie wiąże się z nim skutki wynikające z zasady *ne bis in idem*.
- 50 Wydaje się zatem, że w przypadku hiszpańskiego orzeczenia z dnia 18 lipca 2016 r. zachodzi sprzeczność między tymi dwoma imperatywami, ponieważ o ile to postanowienie o tymczasowym umorzeniu jawi się jako zgodne z wymogami nakreślonymi przez orzecznictwo Trybunału w wyroku z dnia 5 czerwca 2014 r., M (C 398/12, EU:C:2014:1057), o tyle sądy hiszpańskie stwierdzają jednoznacznie, że nie ma ono materialnej powagi rzeczy osądzonej, jaka przysługuje prawomocnemu wyrokowi lub zwyczajnemu postanowieniu o umorzeniu postępowania, oraz że co do zasady nie umożliwia ono osobie, która się na nie powołuje, wywodzenia z niego praw równoważnych z tymi, które przysługują oskarżonemu oczyszczonemu z wszelkich zarzutów.
- 51 Niezbędne jest zatem ustalenie, czy zdaniem Trybunału Sprawiedliwości pojęcie „prawomocnego orzeczenia”, o którym mowa w art. 54 KWUS, wymaga, aby w świetle prawa wewnętrznego danego państwa orzeczeniu przysługiwała powaga rzeczy osądzonej w pełnym zakresie, czy wystarczy jedynie „względna” powaga rzeczy osądzonej, skutkująca wyłącznie zakazem prowadzenia nowego postępowania karnego na podstawie identycznych dowodów, lecz nie dająca zainteresowanej osobie pełni praw, które mogłaby ona wywodzić z orzeczenia uniewinniającego.
- 52 Sąd przedstawi w tym względzie pierwsze pytanie prejudycjalne sformułowane poniżej.

2) *Czy chodzi o osobę, „której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku”?*

- 53 Po rozpoczęciu hiszpańskiego śledztwa sąd badał w pierwszej kolejności, czy wypadek lotniczy nie został spowodowany ewentualnymi aktami terrorystycznymi. Ponieważ nie stwierdzono aktu terrorystycznego, hiszpański sąd kontynuował śledztwo w celu ustalenia, czy do wypadku doszło w wyniku braku doświadczenia lub na skutek lekkomyślności pilotów; po zakończeniu badania sprawy sąd stwierdził, że nie doszło do żadnego naruszenia „obiektywnego obowiązku dotyczącego zachowania czujności lub staranności ciężącego na pilotach statków powietrznych”.
- 54 W hiszpańskich aktach śledztwa jedynymi przesłuchaniami personelu spółki Swiftair były przeprowadzone w listopadzie 2014 r. przesłuchania tożsame z wnioskowanymi przez francuskich sędziów śledczych w ramach pomocy prawnej. Poszczególni członkowie kierownictwa spółki Swiftair zostali przesłuchani, wyłącznie w charakterze świadków, przez hiszpańskich funkcjonariuszy policji w obecności francuskich żandarmów.
- 55 Hiszpański sąd śledczy nie przeprowadził żadnego przesłuchania spółki Swiftair lub jej przedstawiciela ustawowego, takiego jak przeprowadził później sąd francuski przedstawiając spółce zarzuty.
- 56 I tak, o ile prowadzone w Hiszpanii postępowanie przygotowawcze istotnie dotyczyło szkolenia i treningu pilotów spółki Swiftair, w celu ustalenia, czy ich działania cechowała lekkomyślność lub czy wykazali pewien brak doświadczenia, o tyle ani hiszpański prokurator, ani hiszpański sąd śledczy nie dokonali wobec spółki Swiftair w postępowaniu karnym żadnej czynności, w wyniku której uzyskałaby oficjalną informację, że toczy się przeciwko niej postępowanie przygotowawcze, które może doprowadzić do postępowania sądowego.
- 57 Można jedynie zauważyć, że w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu postępowania wskazano, iż „nie znaleźliśmy żadnego dowodu na to, że doszło do nieprawidłowości po stronie przewoźnika lotniczego Swiftair, które to nieprawidłowości mogłyby mieć związek z wypadkiem lotniczym lotu AH5017 w dniu 24 lipca w Mali”.
- 58 Orzecznictwo Trybunału nie daje wyjaśnienia, co powinien obejmować w prawie Unii zwrot „osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku”, w tym konkretnym przypadku postępowania kończącego się orzeczeniem o umorzeniu. Czy zwrot ten odnosi się do wszystkich osób, na których bezpośrednio lub pośrednio skupiało się postępowanie przygotowawcze, nawet w przypadku braku jakiegokolwiek czynności procesowej sądu lub prokuratora wskazującej dokładnie, z imienia i nazwiska, osoby podejrzewane o popełnienie przestępstwa, wokół których koncentrowało się badanie sprawy?

59 Sąd przedstawi sformułowane poniżej drugie pytanie prejudycjalne dotyczące zawartego w art. 54 KWUS zwrotu „osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku”.

3) Pojęcie „osoby” i kwestia tożsamości osoby prawnej z osobami fizycznymi będącymi jej przedstawicielami ustawowymi

60 Spółka Swiftair nie kwestionowała, że zarzut popełnienia przestępstwa nieumyślnego spowodowania śmierci, którą to kwalifikację prawną mógłby przyjąć hiszpański sąd, gdyby uznał, iż piloci byli niekompetentni lub niedoświadczeni, nie może być postawiony w Hiszpanii bezpośrednio samej spółce z uwagi na ścisły charakter przepisów regulujących odpowiedzialność karną osób prawnych w tym państwie.

61 Jednakże spółka Swiftair zarzuciła, że gdyby postępowanie przygotowawcze doprowadziło do wykazania uchybień przewoźnika lotniczego w zakresie szkolenia i utrzymania kompetencji pilotów, postępowanie karne o nieumyślne spowodowanie śmierci mogłoby zostać skierowane przeciwko przedstawicielom ustawowym spółki Swiftair (osobom fizycznym), a zatem spółka byłaby pośrednio objęta postępowaniem karnym.

62 Spółka Swiftair wywodzi z tego, że postanowienie o umorzeniu postępowania, które świadczy o braku dostatecznych dowodów przeciwko przedstawicielom ustawowym przewoźnika lotniczego, dotyczących popełnienia przestępstwa nieumyślnego spowodowania śmierci, powoduje, iż zarówno jej przedstawiciele ustawowi, jak i ona sama jako osoba prawna, mogą się powoływać na zasadę *ne bis in idem* we wszystkich państwach Unii.

63 Rozumowanie to, które gdyby było prawidłowe, doprowadziłoby do zabezpieczenia spółki Swiftair przed wszelkimi możliwymi postępowaniami karnymi zarówno w państwie jej pochodzenia, jak i w innych państwach członkowskich, powoduje powstanie dwóch sukcesywnych problematycznych zagadnień, których orzecznictwo Trybunału nie pozwala jak dotąd rozwiązać:

– w myśl wyroku z dnia 28 września 2006 r. *Gasparini i in.* (C-467/04, EU:C:2006:610, pkt 2 sentencji) zasada *ne bis in idem*, zawarta w art. 54 KWUS nie znajduje zastosowania do „innych osób niż te, których proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku na terytorium jednej z umawiających się stron”. Czy Trybunał rozumie to pojęcie „osoby” w ten sposób, że między osobami fizycznymi będącymi przedstawicielami ustawowymi osoby prawnej, które działały na jej rachunek w ramach pełnienia swoich obowiązków, a samą osobą prawną zachodzi tożsamość? Gdyby odpowiedź była twierdząca, nie można byłoby wszcząć w umawiającym się państwie postępowania karnego przeciwko spółce lub jakiegokolwiek innej osobie prawnej w przypadku skazania jej przedstawicieli ustawowych za te same czyny w innym umawiającym się państwie. Wymagałoby to logicznie odmiennej propozycji rozwiązania.

Orzeczenie to mogłoby mieć istotne znaczenie dla państw takich jak Francja, w których odpowiedzialność karna osób prawnych jest powszechna w odniesieniu do wszystkich przestępstw określonych w kodeksie karnym i może być realizowana w sposób równoległy i jednocześnie z odpowiedzialnością osób fizycznych będących ich przedstawicielami ustawowymi.

- Gdyby przyjąć, że zachodzi ta tożsamość podmiotowa, czy powinna ona również odnosić się do sytuacji, w której prowadzone w jednym z państw członkowskich postępowanie przygotowawcze dotyczyło wyłącznie czynów, których kwalifikacja prawna nie pozwalała w tym państwie na pociągnięcie do odpowiedzialności tej osoby prawnej?

Aby rozwiązać te problematyczne zagadnienia dotyczące wykładni zakresu pojęć zastosowanych w art. 54 KWUS oraz ustalić, czy dopuszczalne jest prowadzenie we Francji postępowania karnego przeciwko spółce Swiftair w sprawie czynów, za które, jako osoba prawna, nie mogłaby zostać pociągnięta do odpowiedzialności karnej w Hiszpanii, oraz w odniesieniu do których sąd hiszpański stwierdził brak podstaw do prowadzenia postępowania karnego przeciwko jej przedstawicielom ustawowym, sąd przedstawi dwa ostatnie pytania prejudycjalne sformułowane poniżej.

5. Pytania prejudycjalne:

64 Sąd przedstawia następujące pytania:

1) Czy art. 54 KWUS w związku z art. 50 karty należy interpretować w ten sposób, że zaskarżalne postanowienie o umorzeniu postępowania wydane przez organ sądowy w jednym z umawiających się państw po przeprowadzeniu szczegółowego śledztwa w sprawie, stojące na przeszkodzie dalszemu prowadzeniu postępowania z wyjątkiem przypadku ujawnienia się nowych dowodów, należy zakwalifikować jako prawomocne orzeczenie w rozumieniu tego artykułu, nawet jeżeli w umawiającym się państwie, w którym wydano to postanowienie o umorzeniu, nie wywołuje ono wszystkich skutków orzeczenia mającego w pełnym zakresie powagę rzeczy osądzonej?

2) Czy art. 54 KWUS w związku z art. 50 karty należy interpretować w ten sposób, że w przypadku postanowienia o umorzeniu postępowania, mającego walor prawomocnego orzeczenia, zapewniającego ustanowioną na mocy tego postanowienia ochronę wynikającą z zasady ne bis in idem, zwrot „osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku” odnosi się do każdej osoby, na której skupiało się śledztwo i której działanie lub zaniechanie było przedmiotem postępowania przygotowawczego, nawet jeżeli wobec tej osoby nie dokonano formalnie na etapie śledztwa żadnej czynności procesowej, ani nie zastosowano środka zapobiegawczego?

3-a) Czy art. 54 KWUS w związku z art. 50 karty należy interpretować w ten sposób, że zachodzi tożsamość podmiotowa pomiędzy, z jednej strony, osobami

fizycznymi działającymi w ramach pełnienia obowiązków w spółce, na rzecz i na rachunek osoby prawnej, którą reprezentują, a z drugiej strony, samą tą osobą prawną, co skutkuje niedopuszczalnością prowadzenia postępowania karnego przeciwko osobie prawnej w umawiającym się państwie, jeżeli w odniesieniu do jej przedstawicieli ustawowych „proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku” w rozumieniu prawa Unii w innym umawiającym się państwie, mimo że przeciwko samej osobie prawnej nigdy nie toczyło się w tym państwie postępowanie karne?

3-b) Jeżeli na poprzedzające pytanie zostanie udzielona odpowiedź twierdząca, to czy w takim przypadku art. 54 KWUS w związku z art. 50 karty należy interpretować w ten sposób, że ochrona wynikająca z zasady *ne bis in idem* powinna przysługiwać osobie prawnej także w przypadku, gdy w umawiającym się państwie, w którym zapadło prawomocne orzeczenie, w żadnym razie nie można było prowadzić postępowania karnego przeciwko osobie prawnej, bądź dlatego, że w państwie tym osoby prawne nie ponoszą bezpośredniej odpowiedzialności karnej, bądź dlatego, że odpowiedzialność karna osób prawnych nie obejmuje przestępstw, których dotyczy dane postępowanie karne?